Arviointi ja vuorovaikutus opetuksessa ja oppimisessa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

TYÖPAJA
Arviointi, osaaminen ja oppiminen varhaiskasvatuksessa

Jenni Salminen & Merja Koivula
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

Arviointi ja vuorovaikutus opetuksessa ja oppimisessa –seminaarin työpajoissa pohditaan ja työstetään arviointiosaamista ja -käytänteitä, joilla voidaan lisätä oppilaan osallisuutta ja kehittää vuorovaikutusta niin opettajan ja oppilaan kuin oppilaan ja hänen vertaisen välillä.

Työpajan tavoitteena on...

- johdatella osallistujia keskusteluun siitä, mitä arviointi ja arviointiosaaminen on varhaiskasvatuksen kontekstissa,
- tarkastella arviointia varhaiskasvatuksessa eri lähtökohdista ja näkökulmista, ja
- keskustella, pohtia ja jakaa kokemuksia ja käytäntöjä.

Mitä olet arvioinut viimeisen kuukauden aikana?

Mitä voit arvioida omassa työssäsi?

Arviointi varhaiskasvatuksessa..

- On moninaista ja sitä toteutetaan eri tasoilla, eri toimijoiden toimesta ja näkökulmasta
  - Varhaiskasvatuslain ja vasun toteuttamisen arviointi
  - Varhaiskasvatuksen järjestäjän toteuttama arviointi
  - Yksikkötason arviointi
  - Yksilö- ja tiimitason arviointi, henkilöstön itsearviointi
  - Yksilötason arviointi, varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointi.
- Eroja ja yhtäläisyyksiä arviointiin perusopetuksessa
  - Lapsen arviointi
  - Itsearviointi
  - Kehittävä arviointi

Varhaiskasvatuslaki

- Itsearviointivelvoite koskee kaikkia varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja toimintamuotoja.
- Itsearvioinnin tavoitteena on laissa ja perusteasiakirjassa määriteltyjen tavoitteiden toteutuminen niin, että toiminta edistää lasten oppimista, kehittymistä ja hyvinvointia.
- Itsearvioinnin tavoitteena on syventää varhaiskasvatuksen järjestäjien ymmärrystä varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä tuottaa tietoa niistä tekijöistä, jotka ovat toiminnan paikallisen tason kehittämisen kannalta keskeisiä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

- Kansallisen tason arvioinnin tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa
- Varhaiskasvatuksen järjestäjien itsearviointivelvoite
  - varhaiskasvatussuunnitelmat ja niiden toteutuminen eri toimintamuodoissa
  - Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Paikallisen varhaiskasvatuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallista varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardaa sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointimateriaalia ja laadun indikaattoreita
- Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä.
- Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja yksityisen palveluntuottajan arviointivastuu

- **LAADUNHALLINTA:** Järjestäjän tulee seurata ja arvioida säännöllisesti järjestämäänsä varhaiskasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa.
- **TAVOITTEELLISUUS JA SYSTEMAATTISUUS:** Tavoitteet arvioinnille nousevat ohjausjärjestelmästä, asiantuntija- ja tutkimustiedosta ja näiden pohjalta johdetuista varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreista sekä järjestäjän omista tarpeista.
- **ARVIOINNIN AUTONOMIA:** Vastuu päättää järjestäjä- ja yksikkötason arviointimenetelmät ja julkaisutavat.
- **OSALLISTAVUUS:** Varmistaa henkilöstön, oleellisten sidosryhmien sekä lasten ja huoltajien osallisuus arviointiprosessissa.
- **HYÖDYNNETTÄVYYS:** Arvioinnissa saatuja tietoja hyödynnetään palvelujen johtamisessa ja kehittämisessä.

Lähde: Vlasov ym. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin suositukset ja perusteet. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus.

Kehittävän arvioinnin periaatteet varhaiskasvatuksessa

- pohjautuu toimijoiden väliseen **luottamukseen** → arviointi pohjautuu avoimeen keskusteluun ja dialogiin
- arviointia **tehdään oman toiminnan kehittämiseksi**, ei ulkopuolista arvioitsijaa tai muuta tahoa varten → arvioinnissa ei tehdä vertailuun perustuvaa järjestykseen asettamista
- korostaa toiminnan **suuntautumista tulevaisuuteen** → arviointiin liitetään toteavan, menneeseen katsovan arvioinnin sijaan oppimisen mahdollisuus
- arvioinnissa korostuu **vertaisoppiminen, vertaisarviointi** sekä **hyvien käytäntöjen avoin jakaminen** ja hyödyntäminen
- neljä keskeistä periaatetta ovat **osallisuus, monimenetelmäisyys, mukautuvuus** sekä **läpinäkyvyys** (Atjonen 2015)

Lähde: Vlasov ym. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin suositukset ja perusteet. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus.

”Monipuolisesti toteutetun arvioinnin avulla varmistetaan, että huomio kiinnittyy riittävässä määrin lapsen kokemukseen tilanteesta, riippumatta siitä millaisilla kriteereillä toimintaa arvioidaan.”

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset, 2018, s. 31

Eettisesti kestävää arviointia

Arvioinnin tulee olla oikeudenmukaista ja läpinäkyvää.

Arviointitiedon keräämiseen, tallentamiseen, analysointiin ja levittämiseen käytettyjen menetelmien tulee olla monipuolisia, luotettavia, uskottavia ja avoimia.

Olennaista on, mitä arvioinnin jälkeen seuraa ja edelleen, mitä arviointitiedolla tehdään.

Mikä arvioinnissa haastaa?

Millaisia työkaluja olet käyttänyt arvioinnissa?

Dokumentointi arvioinnin avaimena

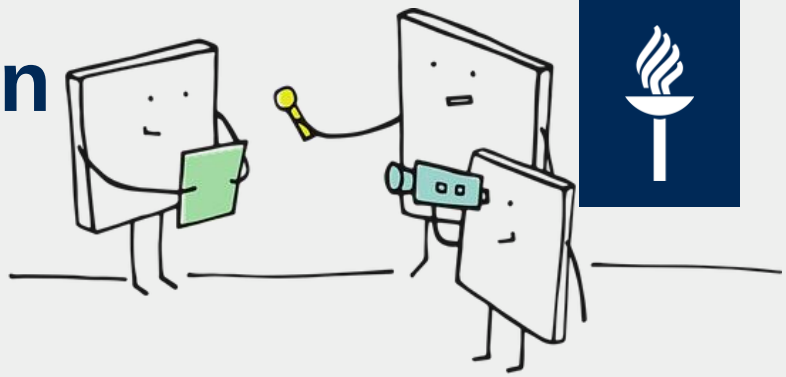

- Arviointi ja dokumentointi kulkevat käsi kädessä
- Dokumentointi on välttämätöntä arvioinnin ja suunnittelun näkökulmasta
- Dokumentointi on sekä kirjoitettua että puhuttua
- Dokumentoinnin "tasot"
  - Dokumentointi hallinnon tarpeisiin
  - Päiväkodin toiminnan dokumentointi
  - Lapsiryhmän toiminnan dokumentointi
  - Lapseen liittyvä dokumentointi lapsen kehityksen ja oppimisen sekä osallisuuden ja yhteistyön (perhe) edistämiseksi, mutta myös lapsilähtöisen pedagogiikan suunnittelemiseksi

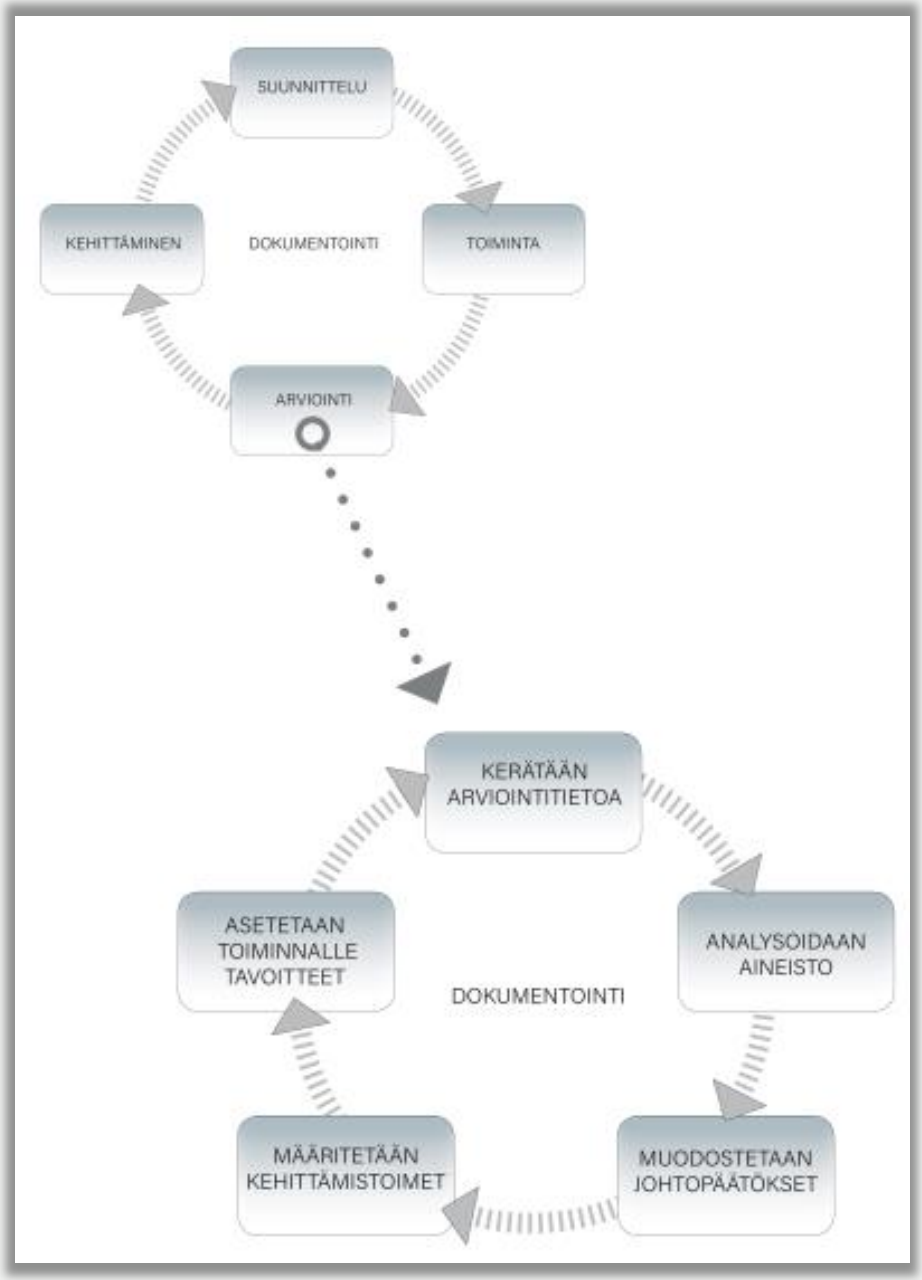

Arviointi ja sitä seuraava kehittäminen ovat jatkuvia, arjessa eläviä prosesseja

→ Edellyttää toimivia laadunhallinnan rakenteita

Lähde: Vlasov ym. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin suositukset ja perusteet. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen malli

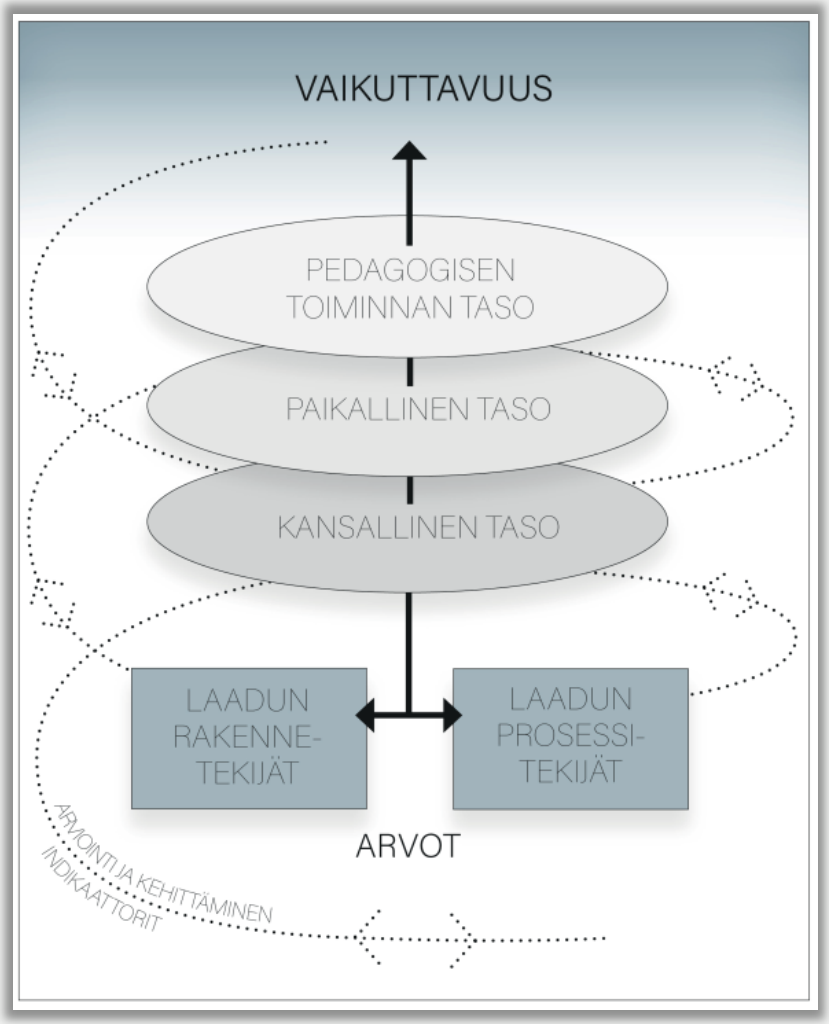

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnilla on vahva arvoperusta

- Arvot kuvaavat sitä,
  - ***mitä*** varhaiskasvatuksessa tavoitellaan ja
  - ***miksi*** jotakin pidetään tärkeänä.
- Arvot muodostavat perustan kansalliselle laadun määrittelylle.
- Myötäilee yhteiskunnan yleistä opetusta ja koulutusta koskevaa arvoperustaa. Taustalla myös kansainväliset sopimukset, kuten YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus.

Lähde: Vlasov ym. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin suositukset ja perusteet. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus.

Varhaiskasvatuksen laatu muodostuu erilaisista tekijöistä

Laadun rakennetekijät

- Ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä, joita määrittävät ja säätelevät esimerkiksi lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat ja ne ovat sen vuoksi suhteellisen pysyviä.
- Liittyvät siihen,
  - ***kuka*** vastaa varhaiskasvatustoiminnasta,
  - ***missä*** toimintaa toteutetaan ja
  - ***millaiset*** puitteet toiminnalle luodaan.

Prosessitekijät

- Ovat **varhaispedagogiikan ydintoimintoja** ja yksikön **pedagogista toimintakulttuuria**, joilla on edelleen suora yhteys lapsen kokemuksiin.
- Laadun prosessitekijät kuvaavat
  - ***miten*** varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan.

Lähde: Vlasov ym. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin suositukset ja perusteet. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus.

Laadun eri tekijät ovat riippuvaisia toisistaan

- Laadun rakenteelliset ja prosessitekijät ovat dynaamisessa vuorovaikutuksessa keskenään.
- Jos rakenteet eivät ole kunnossa, eivät prosessitkaan ole yleensä laadukkaita.
- Toisaalta parhaatkaan rakenteelliset reunaehdot eivät yksin takaa laadukasta varhaiskasvatusta, jos prosessilaadun tekijät on laiminlyöty.
- Laadun eri tekijöiden rinnakkainen tarkastelu on arvioinnin onnistumisen kannalta tarpeellista.
- Rakenteellisten laadun tekijöiden yhteisvaikutusten on todettu ennustavan prosessin laatua yksittäisiä rakenteellisia tekijöitä paremmin (mm. OECD 2018; Slot ym. 2015).

Lähde: B. Hamre 2009, seminaariesitys, Jyväskylä

Varhaiskasvatuksen laadun indikaattorit

Asiakirjassa esitelty yhteensä 60 indikaattoria, joista…

34 kpl on rakenteisiin liittyviä indikaattoreita

näistä edelleen

11 on kansalliselle tasolle suunnattuja ja 13 paikalliselle ja pedagogisen toiminnan tasolle suunnattuja

26 kpl on varhaiskasvatuksen prosesseihin liittyviä

Vain laadukas varhaiskasvatus on vaikuttavaa

	Nykyhetki	Tulevaisuus
Yksilö	Lasten elämänlaatu Vertaissuhteet Uusien asioiden ja taitojen oppiminen	Inhimillisen pääoman kasvu Menestys opinpolulla ja (työ)elämässä Osallisuus, kansalaisuus
Yhteiskunta	Miesten ja naisten mahdollisuus ylläpitää kohtuullisia elinoloja ja osallistua yhteiskuntaelämään Lasten tasavertaiset koulutusmahdollisuudet	Inhimillisen pääoman kasvu Investointien hyödyn kumuloituminen Tasa-arvoinen yhteiskunta, jossa ihmisten osallisuus tuottaa yhteiskuntarauhaa

Julkaistu ensimmäisen kerran: Karila (2016)

Lähde: Vlasov ym. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin suositukset ja perusteet. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus.

Miten arviointi varhaiskasvatuksessa muuttuu tulevaisuudessa?

Kiitos huomiostanne!

Kysymyksiä ja kommentteja?

jenni.e.salminen@jyu.fi

merja.e.koivula@jyu.fi